

Vreemdelingenbeslagen

L.P. Broekveldt, *Over eigenlijke en oneigenlijke conservatoire vreemdelingenbeslagen*, Zutphen: Uitgeverij Paris 2017, € 24,50, ISBN 978-94-6251-125-5

Bij juridische faculteiten strijden de diverse vakken om een plaats in het curriculum. Sommige rechtsgebieden hebben aanzienlijk aan waarde gewonnen. Het leidt ertoe dat andere vakken minder uren ter beschikking krijgen en de studiestof moeten beperken. Zo krijgen Utrechtse rechtenstudenten in de bachelorfase maar beperkt burgerlijk procesrecht, waarbij onder meer geen aandacht bestaat voor het executie- en beslagrecht. Degenen die privaatrechtelijk afstuderen krijgen meer burgerlijk procesrecht maar daarbij slechts twee weken executie- en beslagrecht. Het betekent dat meer geleerd moet worden in de rechtspraktijk en door middel van zelfstudie. Dan is het plezieriger als er literatuur is waarop kan worden teruggegrepen!

Niet iedere advocaat heeft een internationaal georiënteerde praktijk, niet iedere advocaat is doorkneed in het executie- en beslagrecht. Komen beide samen in een zaak dan liggen valkuilen op de loer. In zo'n geval is het prettig als er een handzaam boekje is dat kan worden geraadpleegd.

Voor degenen die te maken krijgen met het vreemdelingenbeslag (*saisie forcée*) doet Broekveldt een en ander uit de doeken in zijn 89 bladzijden tellende boekje *Over eigenlijke en oneigenlijke conservatoire vreemdelingenbeslagen*. Die titel zal al direct vragen oproepen als: wanneer is sprake van een vreemdelingenbeslag, wat is het onderscheid tussen eigenlijke en oneigenlijke conservatoire vreemdelingenbeslagen, en zijn er ook niet-conservatoire vreemdelingenbeslagen? Om daar direct op in te haken: er is sprake van wat in het spraakgebruik heet een vreemdelingenbeslag als het betreft een conservatoir beslag tegen schuldenaren zonder bekende woonplaats

in Nederland. Schept dat beslag bevoegdheid voor de Nederlandse rechter dan is sprake van een eigenlijk vreemdelingenbeslag, terwijl het een oneigenlijk vreemdelingenbeslag betreft als op andere gronden de Nederlandse rechter al bevoegd is en het in de regel erom gaat dat niet in Nederland gevestigde personen c.q. bedrijven een eenvoudiger mogelijkheid verkrijgen om tot executie over te gaan. Het eigenlijke rechtsmachtscappend vreemdelingenbeslag berust op art. 765-767 Rv en komt louter in conservatoire vorm voor. Daarbij is beslissend of de schuldenaar (die als regel een 'vreemdeling' zal zijn) over hier te lande voor beslag vatbare vermogensbestanddelen beschikt. Is dat het geval dan zal een Nederlandse of een buitenlandse schuldeiser bij de Nederlandse rechter een executoriale titel tegen die 'vreemdeling' kunnen verkrijgen. Vaak zal het daarbij gaan om betaling van een geldsom, maar het is ook mogelijk dat een vreemdelingenbeslag wordt gelegd tot levering van een onroerende zaak. Van de onzuivere variant van het vreemdelingenbeslag is sprake als de schuldeiser op grond van een forumkeuzebeding of een bevoegdheidsverdrag in een ander land moet procederen. In zo'n geval hangt het van de aanwezigheid van internationale executieverdragen (zoals Brussel Ibis) af of die schuldeiser daarna dat in het buitenland verkregen vonnis ook in Nederland ten uitvoer kan leggen door beslag te leggen op vermogensbestanddelen van de schuldenaar. In dat kader speelt art. 431 lid 2 Rv een belangrijke rol: de gedingen kunnen opnieuw bij de Nederlandse rechter worden behandeld en afgedaan.

Het lijkt erop dat het vreemdelingenbeslag 'in de lift zit' en vaker voorkomt. In ieder geval heeft de Hoge Raad de laatste jaren enkele belangwekkende arresten gewezen.

Ik noem allereerst HR 4 oktober 2013, NJ 2014/142 (*Dongray/Gécamines*). Een Engels bedrijf had conform art. 767 Rv beslag op een zich in Nederland bevindend be-

standdeel van een Congolees bedrijf ter hoogte van € 100 gelegd, uitsluitend om de bevoegdheid van de Nederlandse rechter te creëren. Achterliggende gedachte zal zijn geweest dat procederen in Nederland relatief goedkoop is, de rechterlijke macht bekwaam en niet corrupt is en een uitspraak binnen een redelijke termijn kan worden verkregen. Vervolgens kan die uitspraak krachtens de Brussel Ibis en de Lugano-verordening ten uitvoer gelegd worden in 30 andere landen, zoals het Verenigd Koninkrijk waar procederen veel duurder is. De Hoge Raad oordeelde dat art. 767 Rv tot doel heeft rechtsmacht te scheppen voor de Nederlandse rechter in zaken waarin anders geen bevoegde rechter in Nederland zou zijn aangewezen, terwijl in Nederland voor de schuldeiser wel verhaalsmogelijkheden bestaan. Maar met art. 767 Rv is niet beoogd de schuldeiser in Nederland een bevoegde rechter te verschaffen opdat hij de beslissing die hij langs deze weg heeft verkregen, ten uitvoer kan leggen op buiten Nederland gelegen vermogensbestanddelen van de schuldenaar. De slotsom was dat misbruik van bevoegdheid in de zin van art. 3:13 lid 2 BW is gemaakt.

In HR 26 september 2014, NJ 2015/478 (*Gazprombank/Bensadon*) sprak de Hoge Raad uit dat indien op de voet van art. 431 lid 2 Rv een geding opnieuw bij de Nederlandse rechter aanhangig wordt gemaakt, deze dient te beoordelen of en in hoeverre hij, gelet op de omstandigheden van het hem voorgelegde geval, aan een beslissing van de buitenlandse rechter gezag toekent. Daarbij dient tot uitgangspunt dat een buitenlandse beslissing in Nederland in beginsel wordt erkend indien (i) de bevoegdheid van de rechter die de beslissing heeft gegeven, berust op een bevoegdheidsgrond die naar internationale maatstaven algemeen aanvaardbaar is, (ii) de buitenlandse beslissing tot stand is gekomen in een gerechtelijke procedure die voldoet aan de eisen van behoorlijke en met voldoende waarborgen omklede rechtspleging, (iii) de er-

kenning van de buitenlandse beslissing niet in strijd is met de Nederlandse openbare orde, en (iv) de buitenlandse beslissing niet onverenigbaar is met een tussen dezelfde partijen gegeven beslissing van de Nederlandse rechter, dan wel met een eerdere beslissing van een buitenlandse rechter die tussen dezelfde partijen is gegeven in een geschil dat hetzelfde onderwerp betreft en op dezelfde oorzaak berust, mits die eerdere beslissing voor erkenning in Nederland vatbaar is. Strekt de vordering op de voet van art. 431 lid 2 Rv tot veroordeling tot hetgeen waartoe de wederpartij in de buitenlandse beslissing is veroordeeld, en is voldaan aan de vier vermelde voorwaarden, dan dient de rechter de gebondenheid van partijen aan die beslissing tot uitgangspunt te nemen, en is de vordering in beginsel toewijsbaar. Het bijzondere was dat het vermelde sub iv niet eerder in de rechtspraak als zodanig was geformuleerd en evenmin in de conclusie van A-G Vlas voor de uitspraak als zodanig wordt benoemd. Ook was in dit geval bijzonder dat werd betoogd dat de in Rusland gegeven uitspraak niet tenuitvoergelegd kon worden in Nederland omdat naar Russisch recht sprake was van verjaring. De Hoge Raad wees er fijntjes op dat het gerechtshof door het beroep op het verval van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van het Russische vonnis volgens het Russische recht te honoreren, had miskend dat dit verval niet het gezag van het Russische vonnis aantast, maar slechts meebrengt dat dit vonnis in de Russische Federatie niet meer ten uitvoer kan worden gelegd.

Ook in HR 13 november 2015, NJ 2016/495 (000 *Promneftstroy/Yukos*) kwam Russisch recht aan de orde. Nadat ten laste van een Russische rechtspersoon (*Yukos Oil*) conservatoir beslag was gelegd op haar toebehorende vermogensbestanddelen, zijn deze in weerwil van dat beslag overgedragen en is *Yukos Oil* opgehouden te bestaan voordat de op grond van art. 700 lid 3 Rv vereiste eis in de hoofdzaak was ingesteld. Betekende het feit dat naar Russisch recht *Yukos Oil* niet meer bestond dat het in Nederland gelegde beslag verviel?

Niet naar het oordeel van de Hoge Raad. Het zou niet aanvaardbaar zijn indien de beslaglegger in zo'n geval niet de mogelijkheid zou hebben om zijn recht te vervolgen, enkel als gevolg van het feit dat de rechtspersoon heeft opgehouden te bestaan. Aangezien de verkrijger de enig overgebleven belanghebbende was met betrekking tot de goederen en met betrekking tot de vraag of de vorderingen waarvoor het beslag is gelegd, toewijsbaar zijn, moet worden aanvaard dat de beslaglegger de eis in de hoofdzaak kan instellen of vervolgen tegen de verkrijger, in een daartoe aangepaste vorm, inhoudende dat de beslaglegger vordert dat voor recht wordt verklaard dat de vorderingen toewijsbaar zijn en dat hij daarvoor verhaal kan nemen op de goederen waarop het beslag rust. Broekveldt ontleedt bovenstaande, maar ook andere arresten vakkundig en biedt daarmee de lezer die vertrouwd is met deze materie een betrouwbaar kompas.

A.W. Jongbloed*

---

* Prof. mr. A.W. Jongbloed is hoogleraar Executie- en beslagrecht bij de Disciplinarygroep Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht en hoofdredacteur van dit tijdschrift.